

Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförenings samrådssynpunkter på Hjorthagstornet (d.v.s. den eventuella efterföljaren till gasklocka 4)

Det primära syftet med en byggnad av denna storlek (170 meter över mark plus några våningar under mark; omkring 520 lägenheter) och i detta utförande är inte att förse marknaden med bostäder. Dess funktion är i första hand att utgöra ett monument. (Om det handlar om ett monument över Helena Bonnier, Kristina Alvendal, Regina Kevius eller Oscar Properties är f.n. oklart. Kanske är det helt enkelt tänkt som ett monument över moderaterna?) Detta framgår klart av ett uttalande av nya stadsbyggnadsborgarrådet Kevius:

”Det handlar om att skapa ett nytt landmärke i staden. Det är viktigt att tänka nytt och våga satsa på något unikt.”

Varför detta är viktigt framgår dock inte. Kanske kommer uttalandet att preciseras längre fram?

På ett monument ställs andra krav än på ett simpelt bostadshus:

1. Det skall vara storslaget och iögonenfallande
2. Kostnaden är av underordnad betydelse
3. Form har företräde framför funktion

1. För att få perspektiv på förslaget kan det vara lämpligt att betrakta några andra projekt av monumentkaraktär. I Stockholms innerstad eller närförort finns inte så många exempel från senare tid: Globen, numera förskönad med en röd friggebod och en gondolbana (vilken en journalist i en av våra större tidningar menar givit byggnaden utseendet av en röv), Haglunds Pinne och Wolodarskis Pitt, ä.k.s. Svea Torn. (Kanske kan man till nyare monumentalbyggnader även räkna Stockholm Water Front.) Globen kan väl sägas haft en viss charm före förskönandet, men de övriga exemplen utmärker sig främst genom sin brist på originalitet och genom att de på ett ofördelaktigt sätt sticker av mot övriga byggnader i omgivningen.

Göteborg kan ståta med monumentet Lilla Bommen, ä.k.s. Skanskaskrapan, Läppstiftet, Vattenståndet eller Legohuset, en 22 våningar (86 meter) hög röd- och vitrandig skyskrapa ritad av Ralph Erskine. De folkliga benämningarna talar sitt tydliga språk. Idén föddes 1983, då Göteborgs kommun ville skapa sysselsättning, stimulera utveckling och framtidstro i regionen. Skanska ville samtidigt stärka sin position som husbyggare och fastighetsägare. Har projektmålen uppfyllts?

Malmö har givetvis sin Turning Torso, en till 190 meters höjd groteskt uppförstorad skulptur av Santiago Calatrava, utkastad i ödemarken.

Till de ännu icke förverkligade storslagna projekten hör älgrestauranten STOORN. Vi citerar från hemsidan:

VÄRLDENS STÖRSTA ÄLG

Stoorn är en nyskapande turistattraktion, som med sina 45 meter upp till kronan är en imponerande skapelse i limträ. Anläggningen ska utgöra ett centrum för kommersiella turism- och upplevelseaktiviteter, med fokus på skogen och det vilda djurlivet. Stoorn ska inrymma bland annat restaurang, utställningslokaler, konsertsal och moderna konferensutrymmen. Placeringen på det 510 meter höga berget Vithatten erbjuder en milsvid utsikt till både fjällkedja och hav. Den uppseendeväckande träkonstruktionen har i framtiden unika möjligheter att bli ett byggnadsverk med stort nationellt symbolvärde.

Som Thomas Brühl, VD VisitSweden, säger: "*Destination Sverige behöver tydliga och exotiska ikoner. Detta skulle kunna bli en av dem.*" Konkurrenten hårdnar ...

Huruvida någon monumentalbyggnad är under uppförande i Knochult har vi oss i skrivande stund inte bekant.

Om tornet i Hjorthagen skall locka turister från när och fjärran kan det vara bra att ha viss kunskap om den globala konkurrensen. Inledningsvis kan då konstateras att exempelvis Sears Tower eller Empire State Building på sin tid säkert kan ha lockat fram ett och annat "Åh!" och "Ah!" ur imponerade strupar. Även en och annan stalinkrokan torde en gång framkallat liknande reaktioner. Idag har det emellertid gått inflation i höga och mer eller mindre groteska byggnader. Några välkända exempel är

- Taipei 101 på Taiwan (448 m)
- [International Commerce Center](#) i Hong Kong (484 m)
- [Shanghai World Financial Center](#) (492 m)

samt naturligtvis den mäktigaste av dem alla: Burj Khalifa i Dubai (828 m). Till detta kommer diverse ännu ej realiserade planer, såsom det omstridda Gazpromtornet (320 m, d.v.s åtta gånger högre än den tillåtna maxhöjden i staden), vilket hotar att beröva S:t Petersburg dess plats på världsarvslistan. Ett annat exempel i samma kategori är The Chicago Spire (610 m), en skruv i kolossalformat, ritad av Santiago Calatrava. (Kanske skall formen tolkas som en symbolisk gest till Chicagoborna: "*You have been screwed!*"? Eller blir det en turistmagnet? En kommentator i Chicagoist skriver: We could increase tourism dramatically with our new slogan. "*If you want a screw, come to Chicago!*") Listan kan göras avsevärt längre.

Endast den mycket naive eller mycket provinsialt sinnade kan inbilla sig att Hjorthagstornet kommer att lämna ett mätbart bidrag till turismen. Den som önskar se höga hus har mer att hämta på andra håll. Tornets uppgift att "sätta Hjorthagen på kartan" kommer inte att förverkligas.

Nej, skall Stockholm - understundom skämtsamt kallad The Capital of Scandinavia - göra intryck på omvärlden krävs nog rejälare tag. Ett förslag i positiv anda kunde vara att återuppliva Frank Lloyd Wrights förslag från mitten av 50-talet, enligt vilket hela Norrmalm skulle rivras, varefter en 1.609 meter (1 eng. mile) hög skyskrapa skulle uppföras i dess ställe. Det som återstod av Norrmalm skulle förvandlas till en enda jättelik parkeringsplats. Om detta projekt förverkligats kunde vi haft nöjet att under decennier få hälsa gapskrattande turister välkomna till Stockholm. Skada att inte femtioalets politiker var lika framsynta som dagens ...

2. Att bygga högt är inte ett självändamål. Byggandet av skyskrapor framtvingades ursprungligen av de höga markpriserna på Manhattan. Kostnaden per våningsplan blir nämligen högre – ibland betydligt högre – om man bygger på höjden i stället för på bredden.

Skillnaden mellan att bygga, säg, 50 våningar i st f 20 ligger i installationskostnaderna. Det handlar om hissar, brandsäkerhet och klimatskal samt vattenpumpar. Installationskostnaderna i höga hus blir ungefär dubbelt så stora som i hus av normal höjd. I rapporten **Shapley Cost Allocation Coincides With Relative Status: The Case Of Scyscrapers** av Ben-Shahar, Deng och Sulganik (2006) ges en formel för totalkostnaden för våning j i ett hus med n våningar:

Totalkostnad för våning $j = (\text{totalkostnad för våning } j-1) + (\text{marginalkostnaden för våning } j)/(n-j+1)$

varur den intresserade lätt kan räkna fram såväl våningskostnader som totalkostnad.

Tyvär hjälper emellertid inte alltid teorin i verklighetens värld. Exempelvis kostnadsberäknades Turning Torso från början till 800 miljoner. Ett räknefel av Calatrava (en felbedömning av den behövliga mängden armering) ledde till en kostnadsökning med blygsamma 350 miljoner. Priserna på järn och betong steg med 60 respektive 50 procent under byggtiden och bygget försenades med ett par år. Allt som allt ledde detta till en slutnota på 1.600 miljoner. Kvadratmeterpriset blev härigenom så högt att endast tio av de 147 lägenheterna kunde säljas. HSB Malmö beslutade därför att omvandla Torson till hyresrätter. Hyrorna låg för några år sedan mellan 7.000 kr/mån för den minsta lägenheten upp till 26.000 kr för den största (och högst belägna). Anledningen till att hyrorna kunde hållas så låga (jämfört med den verkliga kostnaden) var att HSB Malmö tog 800 miljoner från den egna kassan för att bekosta projektet.

Det är inte helt klart om TT bör betraktas som ett monument över HSB Malmös dåvarande VD och initiativtagaren till projektet, Johnny Örbäck, eller som ett memento för hybrid.

Ett annat intressant exempel finner vi i Realtid.se den 16:e september 2005. Där förklarar dåvarande finansborgarrådet Annika Billström att Stockholm är efterblivet: *"Jag tycker vi svenskar och kanske särskilt vi stockholmare är alldeles för lagoma, att vi inte riktigt vågar spänna bågen och visa att Stockholm är ännu mer spännande och attraktiv som stad. Då är det viktigt att våga tänka stort, antingen besämmer vi oss för att vi är ett land eller stad i norra Europas utkant, eller så bestämmer vi att Stockholm är en världsstad."* Billströms lösning var – naturligtvis – att bygga högt: Sveriges högsta byggnad (över 190 meter) skulle uppföras på Norra stationsområdet. Reportern ställer en fråga:

"Turning Torso kostade slutligen 1,6 miljarder kronor. Finns det så mycket pengar till att bygga en skyskrapa?" På detta svarar Billström: *"Ja, om Stockholms stad bestämmer sig för att bygga så finns det naturligtvis pengar. Vi fattar aldrig beslut om nya projekt utan att vi kan finansiera dem."* Det kan förmodas att Billström inte talade i pluralis majestatis och avsåg innehållet i den egna plånboken, utan – som vanligt - skattebetalarnas pengar. Fiaskot med kvarteret Gamen ("Skatteskrapan") hade uppenbarligen inte avskräckt henne.

Förnuftets talan fördes av Jerker Söderlind, Tekn Dr och forskare i samhällsbyggnad vid KTH:

"Om det bara är ett symbolprojekt, och det inte finns någon tanke på lönsamhet så är det väl inga problem. Men, om det inte är så borde man göra något som löser Stockholms bostadsproblem istället. Låt oss säga att det kostar en halv miljard. De pengarna får man mycket mer bostäder för om man gör en tät stad, en sådan stad som efterfrågas i Stockholm."

Söderlind förespråkar byggandet av hus på tre till sju våningar. Detta ger bl.a. fler lokaler, affärer, nöjesliv och mötesplatser för människor. Vidare säger han:

"Det är en lägre kostnad per kvadratmeter eftersom det är mycket billigare att bygga ett fåtal våningar. Inga dyra hissar, brandutrymmen eller stabiliseringskostnader på grund av vindkrafter. För en halv miljard får man dubbelt så mycket i volym om man bygger lågt än om man bygger en skyskrapa. Om Billström bygger en skyskrapa är det ett tydligt tecken på att hon inte vill bygga för stadens bästa och inte vill lösa vanligt folks problem. Hon vill skapa ett skyltfönster."

Avslutningsvis konstaterar Jerker Söderlind att det dessutom vore bättre för byggbranschen om det byggdes flera bostadshus i stället för ett enda höghus:

"Då får inte en stjärnarkitekt och en byggfirma stå på omslaget i tidningen. Det ökar koncentrationen och är riskabelt. Mycket bättre att låta tio arkitekter tävla om vem som kan göra det snyggaste och billigaste huset."

Det kan naturligtvis med viss rätt hävdas att det föreslagna tornet är ett privat projekt, som inte kommer att belasta skattebetalarna och följaktligen inte är jämförbart med Annika Billströms version av Tors Torn. Detta är emellertid en sanning med modifikation:

För det första kommer skattebetalarna givetvis att – som vanligt – få svara för infrastrukturkostnaderna: För det andra: vad händer om kostnaderna drar iväg och Oscar Properties inte kan fullgöra sina åtaganden? Staden kommer naturligtvis inte att tillåta ett halvfärdigt hus i Norra Djurgårdsstaden. Ergo får skattebetalarna rycka ut. Det vore inte första gången; exempelvis tycker vi oss minnas att något liknande inträffade med Tantogatan 27, då detta hus var nybyggt.

3. Vid bostadsbyggande bör en seriös arkitekt naturligtvis utgå från funktionen och låta formen följa denna. (I vissa andra fall kan man möjligen göra tvärt om. Några sådana exempel är Rem Koolhaas förmodligen inte särskilt funktionella 550.000 kvadratmeters byggnad för Beijings televisionsbolag, Frank Gehrys fantastiska Guggenheimmuseum i Bilbao och Antoni Gaudis byggnadsverk i och kring Barcelona), men dessa bör rimligen ses som undantag.) Alternativet blir lätt fånigt och tillkrånglat snarare än banbrytande och nyskapande. Just runda byggnader blir oftast svärmöblerade. Det finns all anledning misstänka att så kommer att bli fallet här.

Huset beskrivs som regnbågsskimrande. Det kan vara intressant att jämföra med ett annat objekt, som marknadsfördes med liknande ordval: Edvin Öhrströms *Kristall -- vertikal accent i glas och stål* på Sergels Torg. Öhrström beskrev år 1972 i tidskriften *Paletten* sitt verk på följande sätt:

"En kall vinterkväll kan glaskristallerna gå upp i en värmande orangegul färg -- en materialiserad ljusstråle. En varm sommarnatt kan belysningen få den att glittra i en sval, kanske havsgrön, ton."

Vi vet hur det gick i verkligheten: Ljuset orkade inte igenom prismorna. Trots otaliga förbättringsförsök förblev pinnen dystert gråtonad.

Det är tydligt att staden - än en gång! - strävar efter att införa ett främmande element. Vi citerar ur tjänsteutlåtande 2009-10-15 från SBK:

"Byggnaden utformas med en helt ny typologi som inte känns igen varken i Stockholm eller Europa."

Det är märkligt att inte spåren förskräcker. Ty vem kan glädjas åt sådant som Stockholm Water Front, Åhlénshuset vid Östermalmstorg, arkitekthuset på Östermalmsgatan, Filmhuset på Gärdet, den planerade ombyggnaden av Slussen eller de beklämmande glasflyglarna till tegelbyggnaden Patent- och Registreringsverket!? Så mycket bättre det vore för Stockholm om SBK och SBN i stället lät sig inspireras av ett verkligt lyckat och uppskattat projekt från senare tid, nämligen S:t Eriksområdet! Här finns en harmonisk syntes av gammalt och nytt och tornen - av rimlig höjd - smälter perfekt in i kompositionen. I detta fall har Aleksander Wolodarski verkligen lyckats. Även Starrbäcksängen har stora förtjänster; men det är stor skada att området begåvats med ett torn, i ett utförande som är helt främmande för omgivningen (och som dessutom infördes genom beslut i slutna rum, efter avslutat samråd, och mot medborgarnas vilja) - ett torn som marknadsfördes bl.a som en fyrbåk som skulle lysa vilsna vandrare till tunnelbanestation Stadion.

Sin vana trogen kryddar SBK sitt start-PM med snömos:

"Genom de v-formade planlösningarna, individuellt förskjutna i fasaden, upptas delar av gestaltningen från den befintliga gasklockan vilket kontoret ser som mycket positivt. Fasetteringen och de horisontella indelningarna från den befintliga gasklockan återskapas i gestaltningen. Landmärket som gasklockan idag utgör återskapas och förstärks genom dess volym."

Annorlunda uttryckt: tornet ser tydligen ut ungefär som Gasklocka 4. Det krävs nog att man är utbildad arkitekt för att inse detta ...

Några ytterligare punkter:

4. Säkerheten: som ovan nämnts kräver säkerheten stora och dyrbara insatser i form av bl.a. sprinkleranläggning och brandsäkra hissar. Trots att detta är standardutrustning i moderna skyskrapor räcker det inte alltid. Ett helt färskt exempel är branden i Shanghai. Ett äldre exempel, av många betraktat som ytterst märkligt, rör 7 WTC, d.v.s. den 186 m höga Byggnad 7 i World Trade Center. Trots att denna inte träffades av något flygplan kollapsade den efter ett par timmars smärre bränder i olika delar av byggnaden. Sammanbrottet var praktiskt taget momentant - hela processen tog 7 sekunder - "fritt fall". Ingen tycks ha förutsett denna möjlighet.

Kostnaden för brandsäkerheten belastar emellertid inte endast byggnaden. Även Stockholms brandförsvaret torde tvingas förse sig med ny utrustning för att kunna bekämpa eldsvådor 170 meter upp i luften.

Nu är det i o f s så att Stockholms politiker och tjänstemännen på SBK inte bryr sig om ifall ett antal medborgare bränns till döds så länge man får genomföra sina projekt. Detta framgår klart av planerna för såväl bostäderna vid Musikhögskolan som för utvidgningen av Värtaverket. I bägge fallen sätter sig staden grovt över de skyddsavstånd som rekommenderas i bl.a. Boverkets skrift **Bättre plats för arbete**. Exempelvis avses avståndet från Lidingövägen med dess farliga transporter (ett sextiotial om dygnet) till närmaste bostad bli c:a 8 meter. Enligt länsstyrelsens rekommendationer bör avståndet vara 75 m, d.v.s. nästan tio gånger så stort. Värtaverkets avstånd till närmaste bostad planeras bli c:a 50 m i st f rekommenderade 1.000 m. Ett annat talande exempel är den anläggning för förvaring och förgasning av flytande fossilgas (LNG), som för några år sedan planerades läggas i Värtahamnen. Staden och Fortum räknade med ett säkerhetsavstånd på några tiotal meter. Som DLV visade, med hänvisning till amerikanska studier, är det verkliga säkerhetsavståndet över 3 km, d.v.s. en stor del av Östermalm fram till Roslagstull skulle ingått i riskområdet. Staden fann då för gott att flytta anläggningen till Nynäshamn/Norvik. Kanske är Nynäshamnsborna mindre eldfångda än de boende på Östermalm?

Det torde knappast finnas någon anledning att förvänta större hänsyn från stadens sida mot kommande bostadsrättsinnehavare eller hyresgäster i Hjorthagstornet.

5. Energiåtgången. En mycket stor del av fasaden synes bli glasad. Dessutom kommer, p.g.a. bostädernas v-form, fasadens yta att bli långt större än ytan hos en cylinder med samma radie. Detta reser omedelbart frågan om byggnadens energieffektivitet. Dessvärre har vi ingenstans i handlingarna funnit någon uppgift om detta - en ganska anmärkningsvärd brist med tanke på att Norra Djurgårdsstaden ständigt framhålls som ett blivande ekologiskt föredöme. Vi vill här påminna om en annan stadsdel, som inledningsvis marknadsfördes som ekologisk: Hammarby sjöstad. Successivt urholkades, efter krav från byggherrarna, många av miljökraven. Vissa lägenheter har, troligen främst p.g.a de stora glasfasaderna, visat sig ha en energiåtgång på upp till 400 kWh/kvm, en helt bisarr siffra i ett nybyggt hus. Vi förväntar oss en snar redovisning av energiåtgången i det planerade tornet.

6. Bullerfrågan. Av MKB framgår att bostäderna på 120 meters höjd och däröver kommer att utsättas för en dygnsekvivalent ljudnivå på 60 dB. Orsaken är främst Norra länken, vilken i strid med tidigare utfästelser utförs utan överdäckning. Så länge bullret bara avsågs drabba befintliga Hjorthagsbor ansåg sig staden och Vägverket/Trafikverket här kunna spara en slant. Från tågtrafikens impuls ljud och gnissel - ytterst störande redan idag och än mer så i framtiden om Stockholms Hamnar lyckas genomdriva sina planer på utvidgad verksamhet i hamnområdet - bortser MKB:n totalt. I MKB:n talas litet löst om att Riksdagens riktvärden för buller i lägenheter (förmodligen avser författaren Socialstyrelsens allmänna råd om buller inomhus; SOSFS 2005:6) skulle kunna uppfyllas med lokala bullerskyddsskärmar, alternativt med lämplig planlösning med minst hälften av boningsrummen mot tyst sida. Hur detta skulle ske rent praktiskt framgår inte: eftersom lägenheterna inte är genomgående torde det vara svårt att finna en "tyst sida" och placeringen av de eventuella bullerskärmarerna är hölj i dunkel.

Kanske kommer saken i ett annat läge då innehavare av bostadsrätter i mångmiljonklassen i tornet en dag finner det föga angenämt att ha öppna fönster eller att utnyttja sina balkonger?

7: Övrigt. Mycket skulle kunna tilläggas, men den som läst MKB:n torde kunna dra sina egna slutsatser. Här vill vi blott påpeka att tornet torde komma att utgöra den sista spiken i kistan för den känsliga spridningsvägen mellan Norra och Södra Djurgården. Efter att ha upplevt stadens tidigare framfart i detta av staden själv som ekologiskt särskilt känsligt (ESKO) utpekade område (exempelvis avverkades under pågående samrådsprocess ett tusental träd) ser vi dock sådana påpekanden som meningslösa. Stockholm har gång efter gång visat att miljön återfinns i botten av prioriteringslistan och det har numera fastställts att utmärkelsen som Europas miljöhuvudstad byggde på att EU vilseleddes i flera frågor.

8. Oklarheter och motsägelser. Enligt uppgift kan arkitekten inte tänka sig att bygga huset om det blir omgivet av en mängd andra hus. Så ser det ju inte ut idag, men så kommer det att bli om planerna på Norra Djurgårdsstaden genomförs. Den då planansvarige för Norra Djurgårdsstaden på SBK, som nu jobbar på Skanska, framförde med eftertryck vid sammanträdena med Husarviksgruppen vikten av att norra sidan av Hjorthagsberget mot Nationalstadsparken förblir grön och oexploaterad. Så blir det ju inte om tornet byggs.

Dessa frågetecken måste rätas ut.

9. Alternativ. Nollalternativet till tornbygget torde utgöras av en bevarad gasklocka. Att bara lämna den tom framstår som mindre välbetänkt. Man skulle dock kunna tänka sig att det yttre skalet får bli kvar, men att det inre av klockan konverteras till parkeringshus. Därigenom skulle man kunna ta bort de stora underliggande parkeringsgarage, vilka planeras inom Norra Djurgårdsstaden och antingen sänka hushöjden med upp till 5 meter eller ta bort de hus som planeras i Hjorthagsparken, det ESKO-skyddade området eller det övriga strandområdet.

10. Några avslutande observationer och tips
(OBS: detta är *ej* en sammanfattning av det föregående).

1. Den ekonomiska krisen - i stor utsträckning en konsekvens av absurt uppblåsta fastighetsvärden och förväntningar om kommande uppgångar - fortsätter: Igår Grekland, idag Irland, i morgon Portugal. Och i förlängningen: Spanien och Italien - kanske även Storbritannien. Det torde vara mycket oklokt att föreställa sig Sverige som en isolerad ö i denna finansiella turbulens.

Ekonomin är dock inte det enda orosmolnet:

2. Det framgår av en helt nyutkommen rapport från UNEP (United Nations Environment Programme) - **The Emissions Gap Report. Are the Copenhagen Accord Pledges Sufficient to Limit Global Warming to 2° C or 1.5° C?** - att de åtgärder världen (inklusive EU och Sverige) för ett år sedan åtog sig att genomföra för att begränsa den globala uppvärmningen, är helt otillräckliga. Lika nedslående är det att läsa tjänsteutlåtandet **Utsläpp av växthusgaser i Stockholms Stad år 2010 - avrapportering från Miljöförvaltningen** (Dnr 2010-18543).

På **Energy Bulletins** hemsida [<http://www.energybulletin.net/stories/2010-11-28/climate-nov-28>] rapporterar Rolf Westgard om den senaste utvecklingen på klimatfronten:

"Global temperatures for the first nine months of 2010 equal 1998, the warmest year in recorded history. And 1998 had the benefit of a major global warming El Nino. As of November 25, 2010, the Arctic ice cap was smaller than for the same date in the record low year of 2007, continuing a steady shrinking trend."

Sammanfattningsvis kan sägas att utsläppen av växthusgaser ånyo tagit rejäl fart och nu ligger på c:a 3 procent årligen. Detta är mer än t.o.m. Business-As-Usual-scenariot räknat med, och kan förväntas leda till en temperaturhöjning på 3,5 - 4° C före seklets slut. Sedan denna tröskel passerats går utvecklingen oundvikligen mot 6° C - samma situation som vid den permiska utrotningen för 250 miljoner år sedan.

3. Ekonomin och klimatet har sällskap av en tredje komponent: energitillgången. För ett par veckor sedan släppte IEA årets upplaga av **World Energy Outlook, WEO 2010**. Där tillstås nu offentligt vad många känt till i flera år: utvinningen av konventionell olja ("light, sweet, crude") nådde maximum år 2005. Sedan dess har utvinningen legat i stort sett konstant, och förväntas nu börja sjunka. För att upprätthålla dagens oljekonsumtion krävs därför en allt större andel olja från djuphavsborrning (tänk "Deepwater Horizon"), från ett allt mindre istäckt Arktis, från den venezolanska tungoljan och från den kanadensiska tjärsanden. (Dessutom hoppas IEA på ännu icke upptäckta fält - en ganska from förhoppning med tanke på att vi idag globalt konsumerar ungefär tre fat olja för varje nyupptäckt fat.) Samtidigt som det blir allt svårare att upprätthålla (eller t.o.m. öka) utvinningen växer efterfrågan från Kina och Indien med omkring 11 respektive 6 procent årligen. Det säger sig självt att oljepriset kommer att stiga rejält, förutsatt att inte världen går in i en svårartad recession eller rent av en depression. Vi ser redan vad som händer: efter toppnoteringen på USD 147/bbl i juli 2008 sjönk oljepriset till omkring USD 30 samma höst. Sedan dess har det arbetat sig upp och har senaste månaden varierat i intervallet 81 - 88 US dollar fatet. De flesta ser en fortsatt uppgång som det mest sannolika scenariot.

Givetvis kommer ett ökande oljepris att dra med sig höjda priser även på andra energislag.

Konsekvenserna av det föregående för det planerade tornet ligger i öppen dag:

Klimatet: Allt husbyggande måste ske med så låga koldioxidutsläpp som möjligt, om Sverige skall ha några möjligheter att uppfylla sina åtaganden enligt **The COP15 Accord**. Tillverkning av cement är globalt den fjärde största utsläppskällan för koldioxid (efter förbränning av olja, kol och fossilgas). Att bygga i betong är därför synnerligen olämpligt och går helt på tvärs mot klimatmålen. Trä, å andra sidan, är ett utomordentligt byggnadsmaterial och betraktas som en koldioxidsänka. Sedan några år tillbaka är det tillåtet att bygga tämligen högt i trä; exempelvis består kvarteret Limnologen i Växjö av fyra åttavåningshus i trä.

Energien: Allt husbyggande måste planeras med utgångspunkt från den kommande energisituationen. Idealet är givetvis passivhus eller t.o.m. plushus, men under en övergångsperiod torde det vara nödvändigt att acceptera en viss energikonsumtion även i nybyggen. Om stora glaspartier skall vara acceptabla, måste u-värdet vara lågt. Hittills synes inget av det ovanstående ha redovisats i planerna.

Ekonomien: Tornet är ett spekulationsprojekt. Möjligheten att finna köpare till lägenheterna hänger på att byggkostnaden kan hållas inom rimliga gränser och att köparna kan finansiera sina lån. Inget av detta är en fråga för staden. I stadens och skattebetalarnas intresse ligger emellertid att inte behöva överta ett bygge, som av en eller annan anledning gått över styr. Staden måste därför skaffa sig tillfredsställande garantier för att inte skattebetalarna skall bli sittande med Svarte Petter.

Som framgår av ovanstående tre punkter har Stockholm utmärkta möjligheter att nu leva upp till (den hittills) oförtjänta utmärkelsen som EU:s miljöhuvudstad. Kommer staden att ta chansen?

Stockholm den 30 november 2010

Claes Trygger, Tekn Dr
v ordf DLV